

Sygn. akt III A Ua 667/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 sierpnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu Wydział III

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maria Pietkun
Sędziowie:	SSA Jarosław Błaszczak SSA Jacek Witkowski (spr.)
Protokolant:	Karolina Sycz

po rozpoznaniu w dniu 2 sierpnia 2012 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku M. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

o emeryturę

na skutek apelacji M. S.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu

z dnia 28 lutego 2012 r. sygn. akt IX U 65/12

I. oddala apelację,

II. zasądza od wnioskodawczynie na rzecz strony pozwanej kwotę 120,- złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 lutego 2012 r., sygn. akt IXU 65/12, Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił odwołanie M. S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z dnia 8 listopada 2011 r., którą organ rentowy odmówił wnioskodawczynie przyznania prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Rozstrzygnięcie Sąd wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny sprawy:

Wnioskodawczynie M. S. (ur. (...)), na dzień wydawania zaskarżonej decyzji - to jest 08.11.2011 r. - miała ukończone 55 lat i udowodniła staż pracy w wymiarze 25 lat 11 miesięcy i 21 dni. W dniu 10.10.2010 r. złożyła wniosek o przyznanie prawa do emerytury.

Strona pozwana, nie uznała okresów pracy wnioskodawczynie od 01.09.1987 r. do 13.09.1994 r., od 30.10.1994 r. do 28.12.1994 r., od 02.01.1995 r. do 08.05.1995 r., od 19.08.1995 r. do 01.01.1999 r. jako pracy w szczególnych warunkach.

Wnioskodawczynie złożyła oświadczenie o przekazaniu środków zgromadzonych w Otwartym Funduszu Emerytalnym - za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - na dochody budżetu państwa. Nie pozostawała w zatrudnieniu - w dacie wniosku o emeryturę.

Wnioskodawczynie w okresie od 05.07.1975 r. do 30.11.2004 r. była zatrudniona we (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) Grupa (...) S.A. we W.. W okresie od 01.07.1990 r. do 31.12.1996 r. wnioskodawczynie pracowała na stanowisku specjalista do spraw pracowniczych. Następnie - od 01.01.1997 r. do 31.12.1998 r. - pracowała na stanowisku specjalisty do spraw kadr.

Kolejno: od 01.09.1987 r. do 13.09.1994 r., od 30.10.1994 r. do 28.12.1994 r., od 02.01.1995 r. do 08.05.1995 r., od 19.08.1995 r. do 01.01.1999 r., pracowała na stanowisku specjalisty i jej praca polegała na obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych.

Od 01.09.1987 r. M. S. wprowadzała do systemu komputerowego dane kadrowe poszczególnych stanowisk, dane osobowe pracowników, informacje o urlopach chorobowych, urlopach wypoczynkowych i tym podobne. Ponadto pisała na komputerze umowy o pracę, zakresy obowiązków służbowych, wykonywała czynności protokolanta dla potrzeb Prezesa Spółki. Poza tym opracowywała świadectwa pracy dla zwalnianych pracowników. Praca ta polegała na tym, że kierownik danej jednostki informował ją o konieczności zwolnienia określonego pracownika, podając jednocześnie przyczynę, a wnioskodawczynie sporządzała to wypowiedzenie i przekazywała je kierownikowi budowy, albo wręczała je osobiście pracownikowi, o ile zwalniany pracownik przychodził do niej. Nadto wnioskodawczynie wystawiała świadectwa pracy, prowadziła ewidencję urlopów, sprawy dotyczące dyscypliny pracy, zwolnień lekarskich. Sporządzała listy obecności, zanosila je na portiernię, następnie je odbierała i wprowadzała dane z tych list w system komputerowy; przechowywała te informację także w formie papierowej. Jej praca była jednozmianowa, pracowała 8 godzin dziennie.

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd Okręgowy orzekł, że odwołanie wnioskodawczynie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd wyjaśnił, że spór w niniejszej sprawie wymagał ustalenia, czy okresy zatrudnienia wnioskodawczynie od 01.09.1987 r. do 13.09.1994 r., od 30.10.1994 r. do 28.12.1994 r., od 02.01.1995 r. do 08.05.1995 r., od 19.08.1995 r. do 01.01.1999 r., we (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) Grupa (...) S.A. we W. mogły być uznane za pracę świadczoną w szczególnych warunkach, a mianowicie, czy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wnioskodawczynie obsługiwała elektroniczne monitory ekranowe i czy zakres jej obowiązków przewidywał obsługę elektronicznych monitorów ekranowych obciążających narząd wzroku i wymagających precyzyjnego widzenia - stale i w pełnym wymiarze.

Ze zgromadzonego materiału dowodowego w sprawie wynika, że wnioskodawczynie, w spornym okresie, nie pracowała stale i w pełnym wymiarze przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych, albowiem głównym zajęciem wnioskodawczynie we (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) były obowiązki z zakresu spraw kadrowych, natomiast elektroniczny monitor ekranowy służył wnioskodawczynie do wykonania jedynie niektórych czynności, związanych z wykonywaniem zadań, na zajmowanym stanowisku. Przeważającą część obowiązków pracowniczych wnioskodawczynie wykonywała ręcznie. Zatem praca przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych nie była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Nadto wnioskodawczynie korzystała z typowego monitora komputerowego. Słuszne zatem było stanowisko organu rentowego, gdy dowodził, że pracę w szczególnych warunkach wykonują jedynie ci pracownicy, których praca polega na ciągłej obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych w warunkach znacznej szkodliwości dla zdrowia, szczególnie obciążających narząd wzroku i wymagających precyzyjnego widzenia, mogących powodować trwale negatywne skutki zdrowotne, którym nie można zapobiec

stosując odpowiednie środki profilaktyki technicznej i medycznej. Z ustaleń Sądu wynikało, że praca wykonywana przez wnioskodawczynię nie obciążała szczególnie narządu wzroku i nie wymagała precyzyjnego widzenia.

Wobec tak poczynionych ustaleń Sąd uznał, że praca wnioskodawczyni w spornym okresie nie była pracą szczególnie obciążającą narząd wzroku i wymagającą precyzyjnego widzenia przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych, która umieszczona jest w Wykazie A dział XIV pkt 5, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Sąd wskazując na regulację zawartą w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń stwierdził, że wnioskodawczyni nie spełnia przesłanek, od których uzależnione jest przyznanie prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Z wyrokiem nie zgodziła się wnioskodawczyni wywodząc apelację i zaskarżając wyrok w całości. Apelująca zarzuciła wyrokowi naruszenie prawa procesowego w zakresie gromadzenia materiału dowodowego i dokonywania ustaleń faktycznych poprzez pominięcie dowodów wnioskowanych przez skarżącą, na okoliczność faktu pracy, w szczególnych warunkach przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych, tj. pominięcie zeznań świadka U. O., M. W. i J. R..

Wobec tak przedstawionych zarzutów skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uznanie okresu pracy od dnia 1 września 1987 r. do 31 grudnia 1998 r. za pracę w warunkach szczególnych, a tym samym przyznanie jej prawa do emerytury.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd I instancji przeprowadził w sprawie należyte postępowanie dowodowe, wyprowadził trafne wnioski i wydał wyrok zgodny z obowiązującymi przepisami prawa. Sąd Apelacyjny w pełni akceptuje ustalenia poczynione przez Sąd I instancji, jak również argumentację przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

W przedmiotowej sprawie sporne pozostawało, czy wnioskodawczyni spełniła przesłanki uprawniające ją do uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury, a w szczególności czy udowodniła 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Wnioskodawczyni domagała się przyznania jej prawa do emerytury na podstawie przepisu art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.).

Zgodnie z treścią ustępu 1 powołanego przepisu, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27. Natomiast w myśl przepisu ust. 2 emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy – w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Dyspozycja przepisu § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) stanowi natomiast, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W rozumieniu powyższych przepisów wnioskodawczynie występująca o przyznanie jej prawa do wcześniejszej emerytury powinna spełnić łącznie następujące przesłanki: ukończyć 55 lat, posiadać wymagany okres zatrudnienia, w tym 15-letni okres pracy w warunkach szczególnych, który w całości musi przypadać przed dniem 1 stycznia 1999 r., rozwiązać umowę o pracę, nie należeć do otwartego funduszu emerytalnego.

Podkreślenia wymaga fakt, iż jedynie łączne spełnienie wszystkich wymienionych przesłanek uprawnia do uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury. Innymi słowy nie wystąpienie jednej z przesłanek pozbawia ubezpieczonego prawa do emerytury w niższym niż powszechny wiek emerytalnym.

Wykazanie wystąpienia wszystkich wymienionych powyżej przesłanek uprawniających do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury było w niniejszej sprawie obowiązkiem wnioskodawczynie (art. 6 kc). Bez wątpliwości wnioskodawczynie osiągnęła wiek 55 lat oraz posiada ponad 20-letni okres pracy, natomiast nie posiada ona 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Wnioskodawczynie w toku procesu domagała się uznania okresu pracy od dnia 1 września 1987 r. do 31 grudnia 1998 r. za pracę w warunkach szczególnych. Przy czym w okresie od 05.07.1975 r. do 30.11.2004 r. wnioskodawczynie była zatrudniona we (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) Grupa (...) S.A. we W.. Natomiast w okresie od 01.07.1990 r. do 31.12.1996 r. wnioskodawczynie pracowała na stanowisku specjalista do spraw pracowniczych. Następnie - od 01.01.1997 r. do 31.12.1998 r. - pracowała na stanowisku specjalisty do spraw kadr. Sąd I instancji ustalił, że w latach: od 01.09.1987 r. do 13.09.1994 r., od 30.10.1994 r. do 28.12.1994 r., od 02.01.1995 r. do 08.05.1995 r., od 19.08.1995 r. do 01.01.1999 r., apelująca pracowała na stanowisku specjalisty i jej praca polegała na obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych. Do obowiązków wnioskodawczynie należało między innymi: wprowadzanie do systemu komputerowego danych kadrowych poszczególnych stanowisk, danych osobowych pracowników, informacji o urlopach chorobowych, urlopach wypoczynkowych i tym podobne. Ponadto wnioskodawczynie sporządzała na komputerze umowy o pracę, zakresy obowiązków służbowych, wykonywała czynności protokolanta dla potrzeb Prezesa Spółki. Poza tym opracowywała świadectwa pracy dla zwalnianych pracowników. Nadto wnioskodawczynie wystawiała świadectwa pracy, prowadziła ewidencję urlopów, sprawy dotyczące dyscypliny pracy, zwolnień lekarskich. Sporządzała listy obecności, zносиła je na portiernię, następnie je odbierała i wprowadzała dane z tych list w system komputerowy; przechowywała te informacje także w formie papierowej. Jej praca była jednozmiannowa, pracowała 8 godzin dziennie.

Mając powyższe ustalenia na uwadze, stwierdzić należy, że słusznie Sąd I instancji stwierdził, iż sporne okresy pracy wnioskodawczynie nie mogą być uznane za pracę w warunkach szczególnych jako praca przy obsłudze monitorów ekranowych wymieniona w wykazie A dział XIV pkt 5 stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

W żadnym momencie pracy, w wymienionych wyżej okresach, wnioskodawczynie nie pracowała przy obsłudze monitorów ekranowych, które wymagały precyzyjnego widzenia i nadmiernie obciążały wzrok.

Na wstępie wskazać należy, że praca z użyciem komputera nie może być jednak niejako a priori uznawana jako wykonywana w szczególnych warunkach, gdyż mogłoby to prowadzić do nieuprawnionego twierdzenia, że każdy pracownik korzystający w pracy z komputera jest zatrudniony w szczególnych warunkach, co mogłoby być zaliczane do zatrudnienia w szczególnych warunkach dla celów emerytalnych. Tymczasem podstawowym ustawowym założeniem i zarazem zasadniczym kryterium ustalania uprawnień z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach pracy, mogą być tylko okresy zatrudnienia przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia lub znacznym stopniu uciążliwości, lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej, ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Ponadto zatrudnienie takie powinno być wykonywane wyłącznie w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk pracy ustalone na podstawie "dotychczasowych przepisów". We wcześniej ustalonych i dalej obowiązujących wykazach nie ma pozycji, która kwalifikowałaby pracę z użyciem komputera na stanowisku specjalisty d/s kadr, czy też specjalisty d/s pracowniczych, jako zatrudnienie w szczególnych warunkach, ponieważ takiej kwalifikacji podlega wyłącznie

szkodliwa praca przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych, która jako szczególnie obciążająca wzrok pracownika została wymieniona w wykazie tego rodzaju prac, ustalonym na podstawie przepisów dotychczasowych i była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Stwierdzić należy, że wnioskodawczynie nie udowodniła, że w spornym okresie, pracę przy monitorze wykonywała stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Z zakresu obowiązków zawartego w aktach osobowych wnioskodawczynie wynika bowiem, że oprócz obowiązków dotyczących sporządzania różnego rodzaju pism, świadectw pracy, wypowiedzeń itp., wnioskodawczynie miała również powierzone inne obowiązki, które w ogóle nie wymagały pracy przy monitorze komputera, a stanowiły zwykłe czynności biurowe związane z gromadzeniem i przechowywaniem dokumentacji związanej z przebiegiem zatrudnienia poszczególnych pracowników. Generalnie stwierdzić należy, że całokształt pracy wnioskodawczynie należy ocenić jako pracę biurową i nawet jeśli była ona wykonywana przy użyciu komputera, to nie jest to praca przy monitorze ekranowym, o którym mowa w rozporządzeniu.

Ponadto rozważając kwestię warunków pracy przy monitorach ekranowych w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych wskazać należy, że trudno jest je dokładnie odtworzyć, jednakże nie można nie zauważyć, że w tym okresie technologia komputerowa nie była jeszcze zaawansowana, w takim stopniu, jak to ma miejsce dzisiaj. Wprawdzie obecnie same monitory są bezpieczniejsze, jednakże jeśli chodzi o „intensywność” i konieczność korzystania z komputera w tamtym czasie, to stwierdzić należy, że wnioskodawczynie dokonując wówczas czynności kadrowych mogła wprawdzie korzystać z prostych programów ewidencyjnych, kalkulacyjnych itp, jednakże pozostałe czynności wymagały korzystania z dokumentów papierowych. Co więcej sporządzanie pism, nie wymaga precyzyjnego widzenia i nie nadwyręża narządu wzroku w takim znaczeniu o jakim mówi rozporządzenie. Ustawodawca tworząc katalog prac wykonywanych w szczególnych warunkach nie miał na myśli prac powszechnie wykonywanych, bo oczywistym jest, że obecnie praca biurowa łączy się z koniecznością używania komputera, ale o pracach tego rodzaju, które wymagają nieustannego wpatrywania się w monitor, wyszukiwania drobnych elementów, punktów, szczegółów w obrazie monitora, jak np. w kartografii, czy w wieży kontroli lotów, czy monitoringu obiektów, ulic itp. Z całą stanowczością należy stwierdzić, że do takich prac nie zalicza się pracy biurowej, w powszechnym tego słowa znaczeniu, która wymaga czytania tekstu z monitorów ekranowych oraz sporządzania pism czy raportów.

Wnioskodawczynie nie korzystała z komputera w takim zakresie jak np. ma to miejsce w przypadku pracownika, który pracuje przy monitoringu i jego zadaniem jest stała obserwacja monitorów ekranowych. Korzystała ona z komputera w ograniczonym wymiarze czasu pracy, a nie pełnym.

W świetle powyższego przyjąć należy, że komputer, z którego wnioskodawczynie korzystała, pełnił rolę urządzenia pomocniczego, przy sporządzeniu pism czy tworzeniu bazy danych pracowników, natomiast pozostała praca wymagała pracy przy wykorzystaniu dokumentów papierowych. Wnioskodawczynie mogła korzystać z komputera, jednakże praca ta nie była wykonywana stale przez pełne 8 godzin pracy.

Sąd Apelacyjny natomiast mając na względzie okres czasu jakiego spór dotyczy oraz ówczesną technikę i słabą informatyzację, jak również stanowiska pracy zajmowane przez wnioskodawczynie, stoi na stanowisku, iż kwestia wykonywania pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie została w żaden sposób udowodniona.

W tym zakresie Sąd kierował się poglądem Sądu Najwyższego, wyrażonym w wyroku z dnia 19 września 2007 r. III UK 38/07, w którym Sąd wskazał, że: „Okresy zatrudnienia pracownika, który nie wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązków operatora elektronicznych monitorów ekranowych, nie są okresami pracy w szczególnych warunkach dla potrzeb nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym”.

Wymaganie wykonywania zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze ma umocowanie ustawowe w art. 32 ust. 4 ustawy z dnia 17

grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.).

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny stwierdza, iż wnioskodawczynie nie spełniła przesłanek z art. 184 w zw. z art. 32 w/w ustawy, od których uwarunkowane jest przyznanie prawa do emerytury, albowiem nie udowodniła 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Wobec takiego stanu sprawy na mocy art. 385 kpc oddalił apelację wnioskodawczynie jako nie zasługującą na uwzględnienie.

Orzeczenie o kosztach Sąd wydał w oparciu o przepis art. 98 kpc, z uwzględnieniem przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 z późn zm.). Stawka minimalna w sprawach cywilnych, ze stosunku pracy i ubezpieczeń społecznych na etapie postępowania apelacyjnego wynosi 120,- zł, i taką też kwotę Sąd zasądził na rzecz organu rentowego uznając, że odpowiada ona nakładowi pracy poniesionemu przez jego pełnomocnika.